

Őseink erkölcsi és szellemi hagyatéka éltet bennünket

Pósa Zoltán
(1948, Debrecen) író, költő,
Balatonföldváron él,
József Attila-díjas

Borcsa János: *Örökségem, jegyzetek, glosszák, tárcák*, Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2018.

Egy töprengő, vívódó, fölfedező elme briliáns belső monológját tartja kezében Borcsa János *Örökségem* című kötetének olvasója. Az idén hatvanhét éves az erdélyi, székelyföldi, Kézdiszentléleken született, Marosvásárhelyhez, Szentkatolnához egyként kötődő esszéista, filozófus, kritikus. Eddigi életművére jellemző a meditatív, életértelem-kereső érzékenység. Fekete Vince ihletett utószavából kitűnik, hogy nem egy szokványos értekező kispróza gyűjteményről van szó. Az *Örökségem* külön-külön is értelmezhető, villódzó glosszáknak, karcolatoknak hét egységre tagolt folyama, amely egyberostálódó, öntörvényű, egységes meditáció-regény névvel áll össze nemzetünk, Európa, a világ sorskérdéseiről, s hiteles sorvezetőt ad a lét metafizikai értelmének megtalálásához. A megközelítően másfélszáz cikk zöme a Székely Hírmondó hasábjain jelent meg.

A *gondolatok télidőben* című nyitó fejezetben számos jegyzet vall arról, mit jelent a hazaszeretet egy gondolkodó ember számára, kit a világ legigazságtalanabb trianoni békediktátuma „kisebbségi magyarrá” tett ősmagyar szülőföldjén. Borcsa János a *Négy szócska* című karcolat-

ban – továbbgondolva Kölcsey híres verssorát: „a haza minden előtt” – vallja, hogy „a kultúra minden előtt.” Ebből szervesen következik, hogy „a nagy művész nemzeti hovatartozását vállalva alkothat jelentős értékeket az egyetemes kultúra számára” (*A magyar kultúra napjára*). A tovafutó percek mulandóságával szembeszögülve őrzik az egyetemességet az *Arcok az időben* fejezet dolgozatai. A *Mi ő nekünk?* című írás hitvesünk, evilági édesanyánk és az égi anya, Szűz Mária fogalmának szerves összetartozásáról elmélkedik, *A Férfi s nő együtt egész...* pedig a megszentelt párkapcsolati harmóniát ragadja meg: „Való igaz, a férfiember is, ha tényleg társra talál, azt érezheti, hogy számára is helyreállt a lélek egyensúlya s a világ rendje.”

A kötet sokszólamúságát tovább finomítják Erdély, Háromszék tájainak leírhatatlan csodái a *Történetek térben és időben* fejezet szelíd tónusú költői pillanatképeiben. E tájon „Pipál a Perkő”, derűt és bölcsességet árasztanak a szülőfalu: Kézdiszentlélek, valamint a szomszédos Szászfalu és Nyujtód kedves arcai, a szülők, a nagyszülők, a falubéliek. A messzire elhangzó *Harangszó a hangzavarban* a Szent István-hagyatéka

jelképeként zengi, hogy a sokféle érvényesülő törvénytelenlégeknek, önkényeskedéseknek s erőszakhullámoknak csak a keresztény parancsolatok alapelvei vethetnek gátat (v. ö. *A hagyatéék*). Ezért életfontosságú az író számára a bibliai életelvek dicsérete, a Szentháromság, a Szűzanya, Szent Pál mellett Székelyföld hétköznapiszentjeinek megidézése, akik megtanították őt arra, hogy Pál apostol szavaival „mindig jóra használjuk az időt”, és találjuk meg az állandót a változóban. E példaképek ráébresztik nemzetünk fiait anyaországi határon innen és túl, hogy „Mindnyájunkat a hajszálygökerek, felmenőink látnak el szellemi és erkölcsi táplálékkal” (*Vázlat egy portréhoz*).

A *Tavaszi üzenetei* című fejezet több írásának visszatérő motívuma, hogy nekünk, a világ számos szegletén élő magyaroknak szentként kötelező tisztelnünk a magyar irodalmi nyelvet, széttagolt nemzetünk határokon átívelő, összetartó és éltető elemét, „...a magyar költő számára mindig fontos volt a hazához való szellemi és lelki kötődés” – olvashatjuk *A magyar költészet napjára* című megemlékezésében. Írónk azt is fontosnak tartja, hogy a gondolkodó magyar ember tartsa tiszteletben más nemzetek honszeretétét is. Arany János szavával: „Ne ordítva szeressük a hont.” Borcsa János a szellem értékhalászaként elemzi a legnagyobb nyelv-művészek, a par excellence klasszikusok, s a már életükben klasszikussá vált újkori magyar írók életművét. Petőfi Sándor, Arany János, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Ferenczy István, Ottlik Géza, Illyés Gyula, Kányádi Sándor, Király László, Bodor Ádám és mások műveinek elemzése együtt keresi a koz-

mosz egyetemes titkait és Kárpát-medencei jelenlétünk méltóságát. A *Művek időben és térben* című fejezetben Csoóri Sándor örökségét megidézve visszatér József Attila szavaival a magyar nyelv dicséretére, mely egyszerre ősi és modern, alapvető forrása pedig a népköltészet és a népdal. Páratlan nemzeti kincsünk vigaszt jelent arra is, amit a *Nyári szöttek* fejezet *Európa a magasban* című esszéje mond ki, Márai Sándor 1947-es *Európa elrablása* című könyvét jellemezve. Itt és most mi is átérezhetjük, hogy amióta kiszabadultunk 1990 óta a szovjet gettóból, bár vágytunk rá, hiába keresnénk, többé nem találjuk meg a globalistává szegényedett Nyugaton Goethe, Rilke, Pessoa szellemi Európáját.

Végül is arra, hogy csüggedjünk vagy bizakodjunk, az *Őszi kérdések* című utolsó fejezet *Ez a világ* című záródolgozatban válaszol a szerző: „egyszerre kell figyelni tehát a külső és a belső világra, továbbá a folytonos változás tényére ebben is, abban is, s külön is az emberben rejlő reményre.”

Az *Örökségünk* cím többjelentésű. A kiváló kötet napjaink széthulló világában nyújt lét-filozófiai, erkölcsi, esztétikai iránytűt, kimondván, hogy az ősi és a szónak örökérvényű értelmében vett tradíció, a keresztény hit, a magyar nemzeti hagyomány, a szülőföld, a felmenők szellemi hagyatéka jelenti a valódi, a tőlünk soha el nem rabolható, örökbecsű spirituális kincset. Ezt az örökséget az író ugyanakkor átadja saját utódainak is. Így ér össze a mikro- és a makrokozmoszban a megőrzött múlt és a remélt jobb magyar jövő.

Pósa Zoltán